Uutisia ikimetsästä

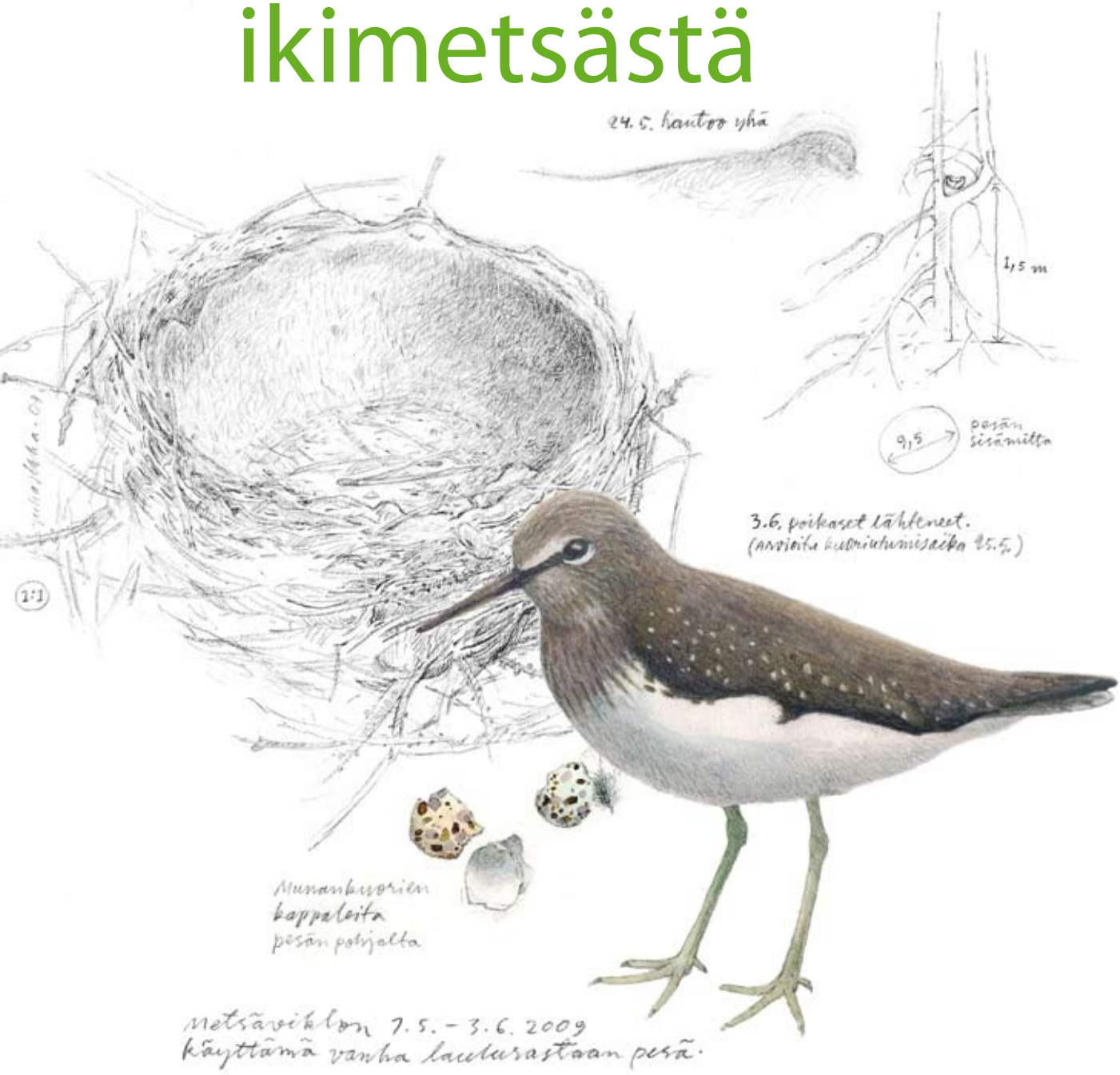

MIKKO HOVILA

Säätiön hallitus kokouksessaan Hämeenlinnassa.

Luonnonperintösäätiön hallitus

SÄÄTIÖN HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA
kalastaja-kirjailija **Pentti Linkola**

VARAPUHEENJOHTAJA
professori **Otso Ovaskainen**

JÄSENET
akatemiaprofessori **Ilkka Hanski**
filosofian tohtori, ympäristöneuvos **Timo Helle**
suomen kielen professori **Kaisa Häkkinen**
maanviljelijä **Mikko Hovila**
taidehistorioitsija **Anneli Jussila**
emeritusprofessori **Anto Leikola**
tietojenkäsittelytieteen lehtori **Heikki Lokki**
näyttelijä-kirjailija **Reidar Palmgren**
europarlamentaarikko **Sirpa Pietikäinen**
lehtori **Pertti Sulkava**

VARAJÄSENET
metsäasiantuntija **Sini Harkki**
luontokartoittaja **Anni Kytömäki**
kirjastonhoitaja **Leena Stén**

Kasvu on hyväksi!

Kulunut vuosi 2010 on ollut säätiön tähänastisista menestyksekkäin. Vuoden aikana on saatu suojelun piiriin seitsemän uutta metsäaluetta, ja kahdeksannesta on kauppa sovittu heti vuodenvaihteen jälkeen. Suojelualueita on saatu perustettua uusiin maakuntiin, Satakuntaan, Keski-Suomeen, Etelä-Pohjanmaalle ja Pohjanmaalle. Säätiö on lisäksi saanut julkisen huomionosoituksen, kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUNC:n – International Union for Conservation of Nature – palkinnon vuoden parhaasta ekoteosta. (IUCN tunnetaan Suomessa ehkä parhaiten sen pitämästä uhanalaisten lajien punaisesta kirjasta.) Tukijoita on tullut paljon lisää, suojelukohteiden etsintä on tehostunut ja ylipäänsä suunta toiminnassamme on ilahduttavan kasvava.

Kun yleisesti taloudellinen kasvu pitäisi kääntää toiseen suuntaan – englanninkielinen termihän tälle on degrowth –, metsien suojelutyössä kasvu sen sijaan merkitsee pelkästään hyvää kehitystä. Kahdessakin mielessä – suojellun pinta-alan kasvu mutta myös metsien itsensä häiriintymätön kasvu siihen kuuluvine kiertokulkuineen on ekologisesti ja kulttuurisesti vahvasti myönteinen asia.

Tässä vuosilehdessä kerrotaan Luonnonperintösäätiön uusien suojelualueiden syntyhistoriasta. Mukana on myös uusi palsta Metsä ja minä, jolla tänä vuonna tarinoi säätiön jäsen Anto Leikola. Lehteen on saatu myös tuloksia kääpien inventoinnista säätiön suojelualueilla, lukijapostia ja talkookuulumisia.

Hyviä lukuhetkiä!

ANNELI JUSSILA
toiminnanjohtaja

Julkaisija: Luonnonperintösäätiö

Päätoimittaja: **Anneli Jussila**
Kannen piirros: **Juha Ilkka,** metsäviklon käytössä ollut vanha laulurastaan pesä
Kirjapaino: **Kopijyvä Tampere** 2010
ISSN 1778-6478

Yhteystiedot: Luonnonperintösäätiö, Palokunnankatu 24 B 29, 13100 Hämeenlinna
www.luonnonperintosaatio.fi | Puh. 040-586 3950 | info@luonnonperintosaatio.fi
Tukiyhdistys: www.ikimetsanystavat.fi

JUHA ILKKA

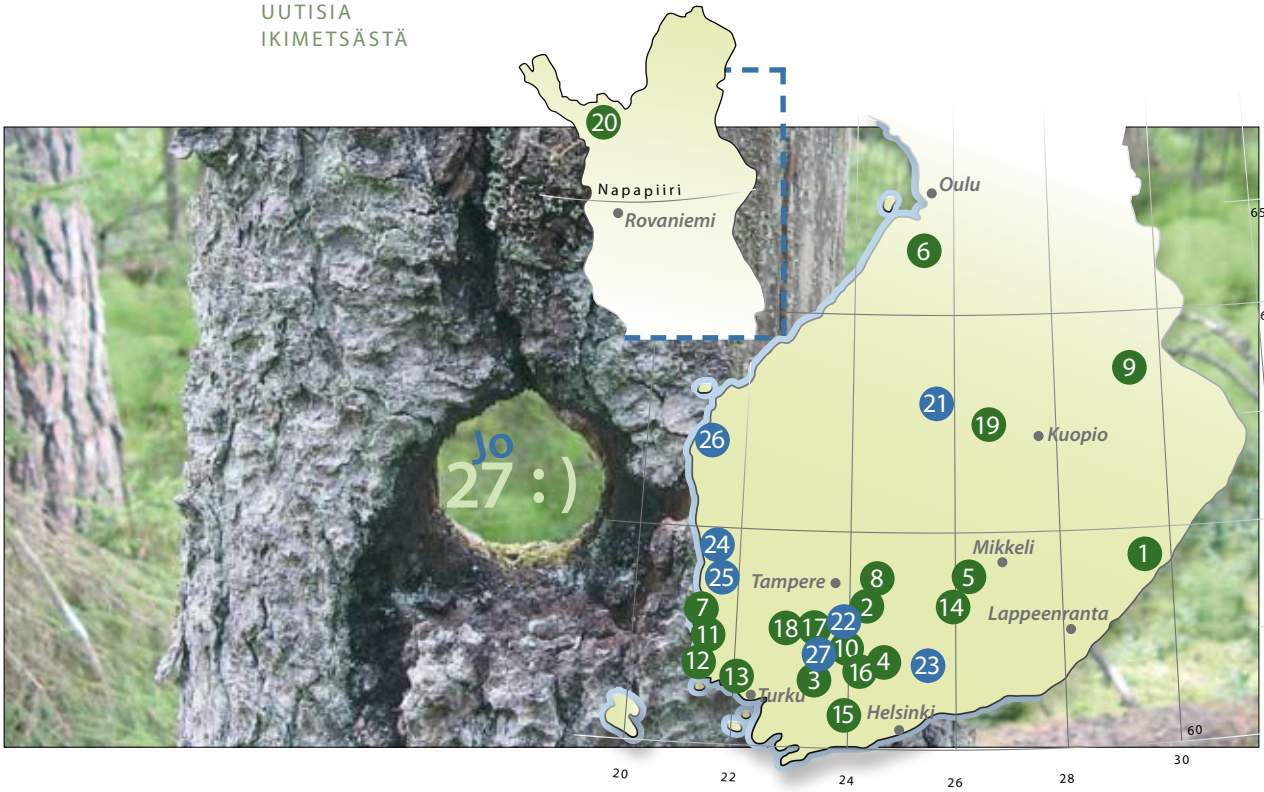

Luonnonperintösäätiön suojelualueet

1 Akanvaara
Parikkala, 25 ha
Itäisiä lajeja ylläpitävä koivu–valtainen metsä ja ihastuttavat kukkaniityt; tilaan kuuluva 50-luvun talo toimii talkoolaisten ja tutkijoiden tukikohtana.

2 Mustikkamäki
Pälkäne, 6,6 ha
Maisemallisesti tärkeä metsänkappale järven ja hämäläiskylän läheisyydessä.

3 Riihikosken metsä
Kiikala, 10 ha
Rekijoen jyrkän itärannan komea kuusimetsä, lehtokasvillisuutta ja puronotkoja.

4 Harju
Loppi, 8,6 ha
Kuusta kasvava korpi moreeniharjanteen kainalossa, sammalparatiisi.

5 Kyöpelinvuori
Mäntyharju, 17 ha
Sokeritopan muotoinen kallio, luonnontilainen puro ja vaikuttavaa taigametsää keloineen.

6 Konttikangas
Siikajoki, n. 50 ha
Säätiön suurin suojelualue, josta puolet metsää ja puolet ojittamatonta rämettä – molemmat luontotyypit tässä ympäristössä harvinaisia.

7 Enäjärven suojelualue
Laitila ja Pyhäranta, 28 ha
Kolmen kaupan kautta syntynyt upea kokonaisuus, jossa vanhaa hämyistä kuusikkoa, kivenjärkäleitä, kalliomännikköä ja Enäjärven ruovikkoa saarineen.

8 Korpivainio, Aimo Saksalan luonnonperintömetsä
Kuhmalahti, 26 ha
Längelmäveden rantaan ulottuva vaihtelevailmeinen, runsas metsä, jossa aarniomaisia ytimiä.

9 Tervavaara
Nurmes, 46 ha
Vanhan metsän suojelualue: liito-oravan, metson ja majavan asuinsijoja; alueeseen kuuluu myös pienvesiä.

10 Tahjanjärven metsä
Tammela, 9 ha
Kiehtova läpileikkaus Tammelan ylängön metsätyypeistä, rakentamatonta järvenrantaa.

11 Sorklonvainio
Pyhäranta, 14 ha
Monipuolinen, erikoisia vanhoja haapoja sisältävä metsä kallioselänteen ympärillä lähellä Ihodenjokea.

12 Topenginleija
Kustavi, 21,5 ha
Ikipetäjiä suon ja kluuvijärven rantamilla sekä kaunis kalliometsä.

13 Mustakorpi
Nousiainen, 13 ha
Tiheä, sankka korpimetsä, jota juhlistaa kilpikaarnamäntyjä kasvava mäki.

14 Keltalammen metsä
Heinola, n. 8 ha
Kaunis erämainen lampi ja ehjä kangasmetsä asumattomalla seudulla, karhun kulkumailla.

15 Limberg, Jussi Pesolan muistometsä
Lohja, 16 ha
Todellinen eteläinen aarnio keloutuvine jättikuusineen ja maapuineen, aluskasvillisuutena pähkinäpensasta.

16 Yli-Mylly
Loppi, 6 ha
Kaunis ehjä harju, pikku joki, rehevä puusto, niittyjä ja tunnelmallinen pihapiiri.

17 Haapalaakso
Urjala, 5,2 ha
Isoja haapoja ja runsaasti lahopuuta sisältävä aarniometsä, joka on syntynyt entiselle metsälaitumelle.

18 Pyssynkangas
Urjala, 7 ha
Aito ikimetsä, liito-oravan elinpiiri, jossa huomattavan suuria kuusia ja havumetsän sisällä myös vanhoja lehtipuita. Keskellä jyrkkä kallio keloineen.

19 Käpyranta
Tervo, 13 ha
Moni-ilmeinen kaksiosainen suojelualue Linnonsaaressa, sisältäen lähes kaikkia metsätyyppejä ja satoja metrejä Virmasveden rantaa.

20 Ullatieva
Enontekiö, 12 ha
Kahden järven välisellä harjulla kasvava maisemallisestikin upea vanha metsä pohjoisessa Lapissa, lähellä Pallas-Ounastunturin kansallispuistoa.

21 Aittosaari
Viitasaari, 5 ha
Vaihtelevailmeinen, viehättävä saarimetsä pohjoisella Keiteleellä.

22 Metsola
Valkeakoski, 7 ha
Monimuotoinen vanhan metsän alue, jonka arvoa nostavat liito-oravan elinpiiri ja kolme pientä puustoista suota.

23 Mielikinmetsä
Orimattila, 11 ha
Sankka kuusimetsä jossa lehtipuuta, mm. harvinaisia metsälehmuksia. Kennankallion rinteellä ja päällä metsä muuttuu komeaksi kilpikaarnamänniköksi.

24 Tapiola
Noormarkku, n. 9,5 ha
Poosjärven Itälahden etelärannalla tulvivaa rantaluhtaa ja sitä reunustavia metsiköitä. Majavan elinpiiriä.

25 Hömötiaisenmetsä
Eura, n. 4 ha
Pieni metsä suuren Pyhäjärven kainalossa, ytimenään vanha kuusikko.

26 Koppelonpesä
Kristiinankaupunki ja Karijoki, n. 11 ha
Säätiön ensimmäinen suojelualue Pohjanmaalla. Alue sisältää lahopuustoista kangasmetsää, jossa viihtyy mm. liito-orava, sekä avointa kalliomännikköä.

27 Sammalinen
Jokioinen, n. 7 ha
Lähes koskematon, ehjä havuvaltainen metsä lounaisessa Hämeessä. Metsässä erityisen paljon tuulenkaatoja, pökkelöitä ja lahopuuta.

Vuonna 2010 hankitut alueet

Uudet suojelualueet

Pohjoisen Keiteleen aarresaari

Aittosaari Viitasaarella

Kun kevättalvella 2010 tähystelin kiikarilla Aittoniemen rannalta ja Aittosalmesta edessä aukeavaa metsäistä saarta, harmittelin ettei syvän lumen ja salmen hieman epäilyttävän jäätilanteen takia sinne ollut pääsyä. Näin kapean salmen takana suurten kuusten ja lehtipuiden latvojen nousevan mäntymetsän keskeltä, ja hetken päästä varovainen korppi ilmaantui saaresta kuusenlatvan takaa silmänräpäykseksi näkyville, painuen saman tien näkymättömiin – todennäköisesti se oli pesimispuuhissa, mikä oli hyvä merkki metsän laadusta.

Kesäinen Keitele aukeaa etelään ja lounaaseen.

Päätös Aittosaaren ostosta oli tehtävä tämän käynnin perusteella. Aittosaaren 5 hehtaarin metsää – noin puolet koko saaresta – oli myymässä metsäyhtiö UPM kiinteistönvälittäjällä kohtuulliseen hintaan. Saaressa ei ollut rakennusoikeuksia, mutta sen sijaan mahdollisuus hakata runsasta puustoa. Säätiön hallitus teki ratkaisunsa, ensimmäisen laatuaan, ostaa alue ilman tarkempaa tutustumista – puustoarvion ja vastarannalta kevättalvisena iltana saadun vaikutelman perusteella.

Heinäkuussa helteisenä päivänä juuri ennen kesän ensimmäistä myrskyä astun ensimmäistä kertaa Aittosaaren kamaralle. Sain veneen lainaksi Aittoniemen mökkiläisiltä ja soudin ystäväni kanssa salmen yli. Heti rantauduttuamme saaren metsän vihreä ystävällinen hämy sulkee meidät sisäänsä. Metsässä kulkeminen on alusta asti pelkkää juhlaa – saavumme ensin komeaan mäntymetsään, jonka maapohjaa peittää syvänvihreä mustikka- ja puolukkavarvikko. Mäntyjen joukossa kasvaa yllättäen pieniä tervaleppämetsiköitä, salmen rannan puolella heleänvihreitä koivuja. Männyt ovat jo saavuttaneet korkean iän, kilpikaarna verhoaa niiden runkoja. Ainuttakaan kantoa ei näy mäntykankaalla eikä muissakaan osissa saarta.

Mäntymetsän jälkeen luoteeseen päin kuljettaessa metsä muuttuu kuusivaltaisemmaksi sekametsäksi, ja lahopuun määrä alkaa lisääntyä. Vanhoja haapoja ja koivuja kasvaa erityisesti jyrkähkön rinteen tuntumassa pohjoissivulla. Mutta jälleen metsätyyppi muuttuu: tulemme länsirantaa lähestyessämme tummaan kuusikkoon, jonka kasvualustaa verhoaa paksu sammal. Sen takana häämöttää valoisa rantamännikkö, jonka edustalta kallio laskee suoraan kirkkaaseen Keiteleeseen. Sinne mekin sukellamme uimaan.

Suojelualueeseen kuuluu noin puolet Aittosaaresta, muu on yksityisomistuksessa. Samana päivänä myöhemmin tapaamme saaren ainoan mökin ystävällisen omistajapariskunnan, jonka kanssa juttelemme saaren historiasta. Heidän arvionsa mukaan metsää ei olisi koskaan hakattu ja se olisi vanhassa kartassa ollut "aarniometsän" nimellä. Kantojen puuttuminen viittaisi samaan suuntaan.

Monimuotoisuuden keidas

Valkeakosken Metsola

Säätiötämme avustava, nimettömänä pysyttelevä metsänetsijä lähetti toukokuussa säätiön toimistolle mielenkiintoisen viestin Valkeakoskella myyntiin tulleesta runsaan seitsemän hehtaarin suuruisesta metsästä. Netti-ilmoituksen mukaan alueeseen kuului pienialaisia metsälaissa jo suojeltuja kohteita. Kiinteistönvälittäjä kertoi että nämä olivat puustoisia, ojittamattomia soita – harvinaisuuksia nykyisen metsätalouden aikaan. Mutta millaista olisi muu metsä? Puustoarvio näytti hyvältä, mutta todellisuus paljastuu aina vasta paikan päällä. Suuri kiintokuutiomäärä ei takaa sitä, että metsä olisi luonnonsuojelullisesti arvokas. Esimerkiksi jos metsä on viimeisen päälle hoidettu ja aliharvennettu talousmetsä, pelkkä kuutiosisältö ei riitä suojelun perusteeksi. Myöskään satelliittikuvat eivät kerro luotettavasti kohteen laadusta, vaikka niistä voi saada osviittaa yhtenäisistä, puustoisista alueista.

Kauniina kevätpäivänä valkovuokkojen aikaan käyn katsomassa tämän Valkeakosken Korkeakankaan hiihtokeskuksen lähellä sijaitsevan metsän. Metsään ei johda autolla ajettavaa tietä, mikä heti lisää sen kiinnostavuutta. Sinne on kuljettava metsäpolkua, jollaisia alueella risteilee runsaasti. Myytävän kohteen halki kulkee kaupungin ylläpitämä ulkoilupolku – ei mikään huono asia luonnonsuojelualuetta ajatellen. Polulla ihmiset liikkuvat jalan tai suksilla ja heillä on aikaa pysähtyä katsomaan vanhaa metsää.

Myynnissä ollut alue osoittautuu moni-ilmeiseksi ja ihmeen hakkaamattomaksi. Kaikkialla on suuria ylispuita, maassa lojuu runsaasti tuulenkaatoja, on kääpiä ja naavoja, ja kolme pientä suonpainannetta keloineen lisäävät alueen monimuotoisuutta. Polun eteläpuolelle jäävässä osassa on sankka vanha kuusikko, sinne sijoittuvat myös suot ja matalat harjanteet, jotka kasvavat mäntyvaltaista metsää. Pohjoispuoli tuntuu ensin vaatimattomammalta, kun siellä on paljon nuorempaa kuusikkoa isojen ylispuiden alla kasvus-

ANNELI JUSSILA

Metsolassa tuulenkaatoja ei ole korjattu pois.

sa. Mutta kulkeminen tässä tiheikössä käy hetki hetkeltä jännittävämmäksi. Metsän uumenista paljastuu ikivanhoja sammaloituneita puunrunkoja, jättimäisiä muurahaispesiä, kolohaavikko… ja vihdoin pienen kallion kupeessa kummallisesti kätkeytynyt emohaapa, suuri ja erikoisen muotoinen haapakelo, jonka alla maa on keltaisenaan liito-oravan papanoista! Milloinkaan en ole nähnyt sellaista määrää liiturin lantaa yhdessä paikassa, ja niin selvästi tuoretta (papanat liimautuivat yhteen). Ylhäällä puussa näkyy pesäkolon suu.

Käyn toisen kerran metsässä paikallisen liituriasiantuntijan, **Jorma Aholan** kanssa, ja hän arvioi että kyseessä on epätavallisen vahva liito-oravareviiri, jota asuttaa hänen mukaansa kaksi naarasta ja yksi uros. Papanoita löytyy noin 20 kuusen juurelta laajalta alueelta. Reviiri käsittää lähes kokonaan polun pohjoispuolisen usean hehtaarin metsänosan.

Tieto liito-oravareviirin löytymisestä kiinnostaa myös kiinteistönvälittäjää, sillä vaikuttaahan se hakkuurajoituksiin ja siten suoraan metsäkiinteistön hintaan.

Myyjä on kuitenkin tyytyväinen kauppaan hiukan alkuodotutuksia pienemmällä hinnalla. Perikunnan edustaja kertoo, että metsää omista-

ANNELI JUSSILA

nut **Paavo Malanin** oli luonnonystävä joka otti hyvin varovaisesti puuta metsästään. Häntä oli metsän säästämiseen kannustanut valkeakoskelainen ortodoksisen kirkon suntio.

Tämä monimuotoinen suojelualue nimetään Metsolaksi. Sen arvoa nostaa samankokoisen Mettivuoren suojelualueen sijainti linnunteitse noin puolen kilometrin päässä.

ANNELI JUSSILA

Mielikinmetsän varjostoissa.

Metsän emännän marjamailla

Mielikinmetsä Orimattilassa

Luonnonperintösäätiöllä oli kevään korvalla Maaseudun Tulevaisuudessa ilmoitus otsikolla OSTETAAN VANHAA METSÄÄ. Ilmoituksen johdosta saatiin noin 25 puhelua. Niiden joukosta kaksi on toistaiseksi johtanut kauppaan – näistä ensimmäisenä saatiin suojelun piiriin Orimattilan itäosassa Artjärven rajalla sijaitseva 11 hehtaarin suuruinen vanhan metsän alue, joka on nimetty Mielikinmetsäksi. Mielikki on Kalevalassa ja muinaissuomalaisessa kulttuurissa metsän ehtoisa emäntä, ja tämä metsä jos mikä sopii "muinaismetsäksi", jonka juuret ulottuvat kalevalaiseen aikaan asti.

Kuumana kesäkuun päivänä käyn katsomassa mukavan **Peltolan** isännän **Jussin** kanssa hänen tilansa metsiä, joista hän arveli osan soveltuvan suojelualueiksi. Alue jota hän ensisijaisesti ajatteli suojelukohteeksi onkin sellaiseksi erinomainen, täysin hakkaamaton puusto kallion päällä ja rinteillä sekä lähde tämän vanhan metsän sisällä. Lahopuuta ja vanhoja lehtipuita esiintyy tämän noin neljän hehtaarin suuruisen metsäkappaleen sisällä kaikkialla. Käymme kuitenkin katsomassa toistakin aluetta hänen metsistään. Siellä on yhtenäinen noin 11 hehtaarin laajuinen metsä, johon kuuluu tiheää, aarniomaista kuusikkoa, lahopuun määrä on huomattava. Sen takana Kennankallion rinteillä ja laella komea kilpikaarnamännikkö, joka sisältää ilahduttavasti keloja ja lahopuuta. Alueen lehtipuulajisto on monipuolinen ja siihen kuuluu mm. metsälehmuksia, joita Orimattilasta muuten on löytynyt vähän. Hämeen Ely-keskuksen **Jukka Airola** laski alueelta 22 runkomaista, vähintään 7 cm paksua, metsälehmusta, jolloin metsälain mukaisen ns. suojellun luontotyypin vaatimukset täyttyvät.

Metsän keskiosaan on joskus kaivettu matala oja ja alueella näkyy joitakin pieniä kantoja, mutta nämä merkit metsän hyödynnyksestä ovat pikkuhiljaa katoamassa.

Neuvotteluissa säätiö oli kiinnostunut molemmista metsäkappaleista, mutta tällä kertaa kauppa solmittiin vain yhtenäisestä 11 hehtaarin alueesta – toinen metsäpala lähteineen ja jyrkänteineen jäisi Jussi Peltolan mukaan joka tapauksessa hakkuiden ulkopuolelle, ja hän olisi halukas myymään sen säätiölle myöhemmin.

Kauppa solmittiin Orimattilan kirkolla heinäkuussa, todella helteisenä päivänä – muistetaanhan nuo vuosisadan toistaiseksi kuumimmat, 35 asteen päivät. Kaupan jälkeen lähdemme käymään metsässä koko joukko, mukana myyjä, tämän kirjoittaja sekä säätiön puheenjohtaja **Pentti Linkola** ja säätiön metsäkummi **Tapani Laankoski**. Metsätiellä vierailijat ympäröi suuri paarma- ja kärpäsparvi, ja helle tuntuu läkähdyttävältä. Miten jaksaisimme tehdä metsäretken tällaisella ilmalla?

Mutta metsän vihreästä ovesta astuttuaan vieraat tuntevat kuin metsän emännän lempeän läsnäolon - meidät ympäröi suloinen vilpoisuus, ja paarmat katoavat kuin taikaiskusta. Metsän koskemattomuus ja salaperäinen tunnelma luovat melkein hartaan mielialan. Metsässä vaelletaan ja viihdytään pitkään. Saamme myös nauttia kesän ensimmäisistä, makeista mustikoista Kennankallion päivänpuoleisilla rinteillä.

Majavan ja taivaanvuohen mailla

Noormarkun Tapiola

Kampanja uuden, merkittävän kokoisen satakuntalaisen luonnonsuojelualueen löytämiseksi on kestänyt jo kaksi vuotta. Kampanja aloitettiin vuonna 2008 Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piirin aloitteesta, yhteistyössä – piirille tullut suuri perintöraha haluttiin suunnata testamentin tekijöiden toiveen mukaisesti Satakunnan luonnon suojeluun ja Luonnonperintösäätiö katsottiin sopivaksi tahoksi kaupan toteuttamiseen. Kohde voisi olla metsää, suota, kosteikkoa – mikä tahansa näistä sopisi, mutta pääpainon toivottiin olevan ikimetsällä.

Vuonna 2009 piirin ja säätiön edustajat tutustuivat useisiin metsäkohteisiin mm. Eurassa ja Pomarkussa. Aktiivisena "metsänetsijänä" toimi erityisesti satakuntalainen **Raimo Hakila**. Pitkä neuvottelu kesällä 2009 euralaisesta vanhasta metsästä ei lopulta johtanut toivottuihin tuloksiin – vaikka vuonna 2010 kuultiin että omistaja oli rauhoittanut osan metsästään Metso-ohjelman kautta määräaikaisesti.

Loppukesästä 2010 Raimo Hakila löysi kiinteistönvälittäjän ilmoituksen Noormarkun Poosjärvellä sijaitsevan 6 hehtaarin alueesta, johon kuului Itälahden etelärannalla Keskisjoen molemmin puolin sijaitseva metsä ja rantaluhta. Raimo Hakila tutustui alueeseen ja lähetti siitä kuvia ja tietoja säätiölle ja luonnonsuojelupiirille. Hänen suosituksensa mukaisesti alue ostettiin syyskuun lopulla.

Kauppapäivänä tehtiin yhteinen vierailu Tapiolaan, joka oli tilan alkuperäinen nimi ja sellaisenaan sopiva uuden suojelualueen nimeksi. Tapiolan metsä näyttäytyy kauniina syyspäivänä monipuolisena, monikerroksisena ja monilajisena. Keltaiset lehdet loistavat tummia havupuita vasten, ja luhta on saanut kauniin pronssinkarvaisen värin. Reunusmetsien luonteeseen kuuluvat jokavuotiset tulvat, joiden vaikutus näkyy kasvillisuudessa ja puustossa; lehtipuut menestyvät tulvivilla alueilla ja kuusi vasta vähän ylempänä. Siellä täällä näkyy majavan jälkiä – Poosjärvellä ja Poosjoessa onkin vahva euroopanmajavakanta.

Rantaluhdalta on ennen muinoin kerätty heinää eläinten talviravinnoksi. Tämän ajan muistoina alueen itäpuolelle kätkeytyy ladonraunio.

Tutustumiskäynnillä katsellaan myös naapurimetsiä, eritoten luoteenpuoleista, jonka puusto on täysin koskematonta, aarniomaisen tuntuista. Aarniosaarekkeiden väliin jää viehättävän suojaisia pikku niittyjä. Toteamme, että olisipa myös tämä alue myytävänä!

Ihmeellisesti toiveemme toteutuu, kun muutaman päivän päästä kiinteistönvälittäjä **Jari Maantila** Porista soittaa ja kysyy haluaako säätiö ostaa juuri tämän pohjoispuolisen alueen lisämaiksi, vieläpä hyvin kohtuulliseen hintaan. Luonnollisesti haluamme, ja lokakuun puoleen väliin mennessä Tapiola on laajentunut lähes kymmenen hehtaarin kokoiseksi.

Raimo Hakila osoittaa tulvarajaa haavan rungolla Tapiolassa - tätä alemmas ei sormipaisukarve ulotu.

ANNELI JUSSILA

Tämän lehden mennessä painoon on sovittu vielä kolmannen, aivan lähimaisemassa sijaitsevan 8 hehtaarin alueen kaupasta ja liittämisestä Tapiolaan. Tapiolan laajentuminen saattaa jatkua vielä senkin jälkeen.

Lahja luonnolle

Hömötiaisenmetsä Eurassa

Satakuntalaisen luonnon suojelu etenee kuluvana vuonna myös etelämpänä, suuren Pyhäjärven länsirannalla. Euran Mannilassa asuva **Anna-Liisa Lössner** lahjoitti lokakuun 12. päivänä Luonnonperintösäätiölle vajaan neljän hehtaarin suuruisen metsänsä suojelualueeksi. Hömötiaisenmetsä, kuten aluetta lahjoittajan toiveesta nimitetään, sijaitsee hyvin lähellä Pyhäjärveä. Järven ranta on Naturassa suojeltu, mutta suojelu ei koske puustoa, joten metsä on täälläkin "lainsuojatonta", ja siksi myös Hömötiaisenmetsän suojelu perusteltua. Aivan uuden suojelualueen lähellä, vain sata metriä rajalta, alkaa Härkänummen viikinkiaikainen kylä – paikallisten historianharrastajien yhdistysten, Pohjolan Muinaiselämys oy:n ja Osma ry:n ylläpitämä muinaiskylä. Siellä järjestetään tapahtumia, joissa kylän "asukkaat" esittävät rautakautista elämäntapaa.

Anna-Liisa Lössner otti alun perin yhteyttä honkilahtelaiseen valokuvaajaan ja luonnonsuojelijaan **Tuomo Hurmeeseen** ja kyseli mahdollisuuksia saada metsänsä suojelluksi. Tuomo Hurmeen toimiessa välittäjänä Anna-Liisa Lössner tarjosi metsäänsä Ely-keskukselle Metso-ohjelman kautta tapahtuvaan suojeluun, mutta alue ei Elyn virkailijoiden mielestä täyttänyt Metso-kriteerejä.

Seuraavaksi Tuomo Hurme ehdotti mahdollisuutta lahjoittaa alue Luonnonperintösäätiölle, joka aikanaan hakisi sille lainvoimaisen suojelupäätöksen. Hetken mietittyään Anna-Liisa päätti antaa metsänsä lahjana säätiölle. Hänelle tärkeintä oli metsän säästyminen hakkuilta, ei siitä saatava rahallinen tulo.

TUOMO HURME

Kerrostalo metsän tiaisille.

Hömötiaisenmetsän arvokkain osa on vanhan metsän kuvio, jossa suuret kuuset kasvavat sammalpohjalla. Metsä on monikerroksista ja lahopuutakin esiintyy jonkin verran. Tämän ohella uuteen suojelualueeseen kuuluu kasvavaa, nuorehkoa männikköä, joka tosin hoitamattomana alkaa saada monimuotoisempia piirteitä – mäntyjen joukkoon on ilmestymässä kuusta ja koivua. Aivan erilainen metsäkuvio on hiekkatien eteläpuolella – siellä on kaunis Akkolanmäen kallio pallerojäkälineen ja käkkärämäntyineen. Kallion juurelle, sen itäpuolelle jää pienoinen monimuotoisuuden keidas, missä esiintyy kolohaapoja ja vanhoja koivuja.

Hömötiaisenmetsä on jo nykyisellään arvokas suojelukohde erityisesti vanhan kuusikkokuvion ja kallion ympäristön kohdalla, ja nuoremman puuston osalta mielenkiintoinen koeala luonnontilan palautumisen seuraamiseen.

Yhdellä kaupalla suojelualue kahteen maakuntaan

Koppelonpesän metsä

Keväinen Maaseudun Tulevaisuuden ilmoitus sai monien joukossa kauhajokelaisen **Unto Tasangon** soittamaan Luonnonperintösäätiöön ja tarjoamaan omistamaansa metsäpalaa säätiölle suojelualueeksi. Soittaja mainitsi että hänen isänsä oli aikoinaan esittänyt toiveen että tätä metsäaluetta ei hakattaisi vaan sen annettaisi olla rauhassa.

Toukokuun aurinkoisena päivänä, äitienpäivän aikoihin, käyn Unto Tasangon kanssa katsomassa metsää Kristiinankaupungin Myrkyn kylän läheisyydessä. Samassa yhteydessä sijaitsee suvun muiden sisarusten metsäkappaleita. Alhaalla laaksossa virtaa Teuvanjoki kohti merta. Ajo ylös rinteeseen katkeaa kun metsätielle on kaatunut puita, ja joudumme (ilokseni) kulkemaan jalan alueille.

Koppelonpesän takametsän rauhaa toukokuussa.

ANNELI JUSSILA

Unton metsän reunasta lähtee lentoon kanalintu, teeri- tai metsonaaras, jolloin Unto mainitsee että häneen alueensa on nimeltään sopivasti Koppelonpesä – hän näki jo nuorena miehenä siellä koppelon eli naaraspuolisen metson.

Metsä on ilahduttava kokemus: vanhaa, hakkaamatonta puustoa ja lahopuuta eritoten tilan pohjoisosassa. Eteläpuoli on kallioisempaa, kuivempaa aluetta, ja väliin jää pieni metsitetty peltomaa, joka sekin on palautumassa villiksi luonnoksi – reunoihin on jo kasvanut kauniita haavikoita. Vain metsän pienehkö koko – neljä ja puoli hehtaaria – arveluttaa.

Samalla reissulla käy ilmi, että viereinen, vieläkin komeampi ja ehkä paikoin vanhempikin metsä kuului Unto Tasangon tamperelaiselle sisarelle **Elli Siltaselle**. Keskustelumme kääntyy siihen, että yhdistettynä näistä metsäkappaleista saisi jo hyvän kokoisen, arvokkaan suojelualueen. Ne sijaitsevat lisäksi hauskasti eri maakunnissa - toinen Etelä-Pohjanmaan, toinen Pohjanmaan puolella, silti rajanaapureina – vaikka tuo raja sattuukin olemaan maakuntaraja.

Kesä 2010 kului helteisenä ja neuvottelut etenivät verkkaisina mutta myönteisessä hengessä. Elli Siltanen päätyi lastensa kanssa keskusteltuaan siihen, että hänkin oli valmis myymään metsänsä säätiölle suojelutarkoitukseen. Tällöin kävi ilmi, että metsäkappaleita oli itse asiassa kolme – niistä kaksi sijaitsee Kristiinankaupungin Tjöckin (Tiukan) kylässä, yksi Karijoen Myrkyn kylässä. Puustoarviot teetettiin ja hintaa soviteltiin kummallekin osapuolelle sopivaksi.

Kauppa solmittiin Hämeenlinnassa vihdoin lokakuun lopulla iloisen mielialan vallitessa; puheenjohtaja **Pentti Linkola** tuli allekirjoittamaan kauppakirjat säätiön puolelta. Uusi aluevaltaus Pohjanmaalle laajensi säätiön toiminta-aluetta yhdellä kaupalla kahteen uuteen maakuntaan.

Viimeksi tulleiden tietojen mukaan Koppelonpesän metsässä on inventoitu mielenkiintoista vanhan metsän lajistoa ja alue sulkee sisäänsä suuren petolinnun pesäpuun. Kerromme näistä lisää säätiön internet-sivuilla, kun tiedot varmistuvat.

MIKKO HOVILA

Lounaishämäläinen satumetsä

Jokioisten Sammalinen

Vielä marraskuussa, talven jo näyttäessä ensi merkkejään, löysi säätiön metsäryhmää vetävä **Mikko Hovila** kiinteistönvälittäjän ilmoituksen Jokioisissa myyntiin tulleesta metsästä. Kysymyksessä oli Jänhijoen kylässä sijaitseva seitsemän hehtaarin metsätila, joka tarkistuskäynnillä osoittautui hämmästyttävän luonnontilaiseksi, lähes aarniomaiseksi. Metsä kuului sata vuotta sitten Kuuman kartanolle ja sen jälkeen Kirkkosillan tilalle, jolla ei ollut tarvetta harjoittaa metsätaloutta takamaiden metsässään.

Käyntipäivä on pilvinen, mutta vihreä sammal loistaa kirkkaan vihreänä puiden alla. Metsä on hyvin sulkeutunut ja siinä vallitsee vahva luonnontilan tuntu. Kaikkialla lojuu maahan kaatuneita puita lahoamisen eri asteissa. Kuusimetsän lisäksi alueen länsipuolella esiintyy korkeaa, humisevaa mäntymetsää.

Sammalisen metsässä on paikoin aarniomainen tunnelma.

Ainoina merkkeinä ihmisestä on umpeutuva matala oja metsän sydämessä pikku suon laidalla – helposti tukittavissa, mikäli suon alkuperäinen luonne halutaan palauttaa – sekä alueen halki kulkeva metsätie, nykyisellään lähes polku. Koko metsässä emme näe ihmistekoisia kantoja. Metsä on jätetty rauhaan pitkiksi ajoiksi, vuosikymmeniksi, ja lahopuuta on tämän ansiosta kertynyt kiitettävästi – kuusilahon määräksi mainitaan harvinaista kyllä puustoarviossa 14 m^3 hehtaarilla, mutta silmämääräisesti arvioiden sitä voi olla paljon enemmänkin.

Mielenkiintoinen lisäpiirre Sammalisen metsässä ovat useat pienet kalliomuodostelmat, jotka kohoavat välillä jyrkänteiksi. Näiden reunoilla kasvaa havupuiden ohella haapoja ja koivuja. Metsän eteläiseltä rajalta löytyvät suurimmat puut, näiden joukossa jättimäinen mäntykelo.

Tämä ”vanhanajan” tunnelmallinen metsä tuo kulkijalle mieleen satujen salaperäiset metsät peikkoineen ja kansantarinat metsänpeitosta.

Tiukassa tarjouskilpailussa, joita läntisessä Suomessa on yleensä hyvin vaikea voittaa, Luonnonperintösäätiö selviytyi täpärästi voittajaksi. Sammalisen satumetsä saa jatkaa häiriintymätöntä eloaan säätiön turvissa.

Kääpäkuulumisia säätiön suojelualueilta

TIMO VARTIAINEN

ANNELI JUSSILA

Syyskuussa 2010 kääpätuntija Markku Mäkinen retkeili usealla säätiön suojelualueella tehden alustavaa inventointia käävistä, sienistä, sammalista ja kasvillisuudesta. Seuraavassa lyhennelmä hänen muistiin–panoistaan neljältä suojelualueeltamme. Tarkemmat kasviluettelot löytyvät aikanaan säätiön internetsivuilta.

Korpivainio, Kuhmalahti

Alue on kokonaisuudessaan hyvin monimuotoinen, lehtipuuvaltaisista lähteiköistä kuusivaltaisiin lehtoihin, sammaleisista kangasmetsistä korpiin ja kallioihin.

Vanhan kuusimetsän indikaattoreista oravuotikka *(Asterodon ferruginosus)* ja pihkakääpä *(Onnia leporina)* olivat runsaita. Silmälläpidettävät tippakääpä *(Postia guttulata)*, ruostekääpä *(Phellinus ferrugineofuscus)* ja rusokääpä *(Pycnoporellus fulgens)* kasvoivat myös useammalla liekokuusella.

Tarkempi inventointi näillä rehevillä mailla tuottaisi varmaan lisää kiinnostavia lajeja – ruostekäävän päältä löytyi alueen kruunuksi vaarantunut lumokääpä *(Skeletocutis brevispora)*. Lisäksi jo muutama vuosi sitten täällä havaitsemani kultakurokka *(Sistotrema alboluteum)* löytyi uudesta kuusimaapuusta. Muita kääväkkäitä löytyi tällä käynnillä neljättäkymmentä.

Lumokäävän veroinen kasviharvinaisuus löytyi lähteiköstä: metsälitukka *(Cardamine flexuosa)*. Alueen näsiät *(Daphne mezereum)* ovat harvinaisen korkeita, yli metrisiä! Putkilokasveja edustavat myös lehtopalsami *(Impatiens noli-tangere)* ja lehtotähtimö *(Stellaria nemorum)*, jotka esiintyivät rehevillä paikoilla.

Akanvaara, Parikkala

Luonnonperintösäätiön ensimmäinen, lehtipuuvaltainen suojelukohde osoittautui yllättävän rikkaaksi sienimaailmaltaan. Metsässä esiintyivät kaikki peruslajit, myös lehtipuilla viihtyvät. Indikaattorikääväkkäitä edustivat pikireunakääpä, *(Phellinus lundellii)* ja kermakarakääpä, *(Steccherinum luteoalbum)*.

Muita vaateliaampia lehtipuiden lajeja olivat mm. levykääpä *(Phellinus laevigatus)*, lehtokääpä *(Antrodiella romellii)*, hytyrypykkä, *(Phlebia tremellosa)* ja lukuisat muut. Muista kääväkäslajeista mainittakoon haavankääpä *(Phellinus tremulae)*, lepänkääpä *(Inonotus radiatus)* ja partaotaraspikka *(Hyphodontia barba-jovis)*. Vinokkaita alueella edusti mm. jauhovinokas *(Ossicaulis lignatilis)*. Lukuisista lahoavaa puuainesta hyödyntävistä hiipoista huomiota kiinnitti suurella haavalla kasvanut ruskokaarnahiippa *(Mycena meliigena)*, joka on lajina eteläinen ja esiintyy usein tammella. Muista sieniryhmistä mainittakoon metsänahkajäkälä *(Peltigera neopolydactyla)*.

Metsäkasvien runsautta ja itäisyyttä osoittaa metsässäkin viihtyvä lehtomaitikka *(Melampyrum nemorosum)*. Metsässä kasvoi myös rantaminttu *(Mentha arvensis)*, sudenmarja *(Paris quadrifolia)* ja

Ylivuotista lepänkääpää Parikkalan Akanvaarassa.

harvinaisempana tesmayrtti *(Adoxa moschatellina)*.

Sysipimikkä ilahdutti koivun kovakuoriaisena; punarinta pyöri pensaikossa; metsäpäästäinen kiipeili oksilla. Talon pihamaalta löytyi kuollut kontiainen (maamyyrä). Ilahduttavasti alueelta löytyi myös hyviä konkelorunkoja, jotka kestivät kiipeilyn.

Tahjanjärvi, Tammela

Tahjanjärvellä miellytti alueen hiljaisuus, eteläisessä Suomessa harvinainen ilmiö!

Kokonaisuudeltaan muuten eheästä metsästä puuttuvat sopivanikäiset ja –kokoiset maapuut, mikä näkyy indikaattorilajien vähäisyytenä. Käyttösienten suhteen paikka on kohtuullisen monimuotoinen. Kääväkkäistä mainittakoon karikekääpä *(Byssoporia mollicula)*, purppuranahakka *(Chondrostereum purpureum)*, tippauumakka *(Dacryobolus sudans)* sekä aina vaikeasti havaittava männynkäpyjen pikkulahottaja käpyorakas *(Auriscalpium vulgare)*. Patinanastakan *(Chlorociboria aeruginosa)* tuottamaa vihreää valkolahoa löytyi runsaasti. Useimmista säätiön metsistä puuttuva korpiluppo *(Alectoria sarmentosa)*, verikorpijäkälä *(Mycoblastus sanguinarius)*, tyvirungoilla kasvava pilkkunahkajäkälä *(Peltigera aphthosa)* ja eteläinen jauhepaisukarve *(Hypogymnia farinacea)* edustivat vaateliaampia jäkäliä. Vaateliaammista kasveista mainittakoon yövilkka *(Goodyera repens)* ja keltatalvikki *(Pyrola chlorantha)*.

Yli-Mylly, Loppi

Vaikka alueelta ei löytynyt indikaattorikääväkkäitä, paikkaa voi pitää lajistollisesti monimuotoisena metsä- ja kulttuurikokonaisuutena. Helttasienten puolelta löytyi myös harvinaisuuksia, kuten vaarantunut lepikkohiippo *(Mycena lammiensis)*, eteläinen ruskokaarnahiippo *(Mycena meliigena)* valkeana muunnoksena ja osterivinokas *(Pleurotus ostreatus)*. Kääväkkäitä löytyi monentyyppisistä ryhmistä, esimerkkeinä pikkuhaprakääpä *(Postia alni)* ja vaahterakääpä *(Rigidoporus populinus)*.

Jäkälistä mainittakoon suurten lehtipuiden rungoilla viihtyvä, vaatelias puistoripsijäkälä *(Anaptychia ciliaris)*.

Villiintyneen pihapiirin erikoiset kasvit muodostivat lähimetsän lajien kanssa mielenkiintoisen kokonaisuuden. Luonnonlajeista on syytä mainita erityisesti lehtokielo *(Polygonatum multiflorum)*.

MARKKU MÄKINEN

Metsä ja minä

...”kaupunkilaisuudesta huolimatta olen aina kokenut peruselementeikseni järven ja metsän”.

TAPIO MARKKANEN

Olen juuriltani kaupunkilainen, suorastaan stadilainen. Helsinkiläiset sukujuureni ulottuvat äidin puolelta vuosisatojen taakse, niin että kun äitienpäivänä vien kukkia äitini ja äidinäitini haudalle Helsingin Vanhalle hautausmaalle, voin samalla kukittaa äidinäitini äidin ja hänenkin äitinsä haudan, vieläpä poiketa Vanhankirkon puistossa äidinäitini äidinäidin isovanhempien hautakivellä. Mutta kaupunkilaisuudesta huolimatta olen aina kokenut peruselementeikseni järven ja metsän. Se on epäilemättä lapsuuden kesien ansiota.

Tässä ei sinänsä ole mitään merkillistä. Monet Helsingin ja muidenkin Suomen kaupunkien lapset ovat viettäneet ainakin osan kesälomastaan huvilalla, mökillä tai muuten maaseudulla, ja kun Suomi on yhä Euroopan metsäisin maa, on melkein itsestään selvää, että meidän maaseutumme on ollut vähintäänkin metsän tuntumassa. Eihän Suomessa pääse juui mihinkään näkemättä metsää edes taivaanrannassa, ja kun maata sitten katselee näköalapaikalta, vaikkapa Puijon tornista, lentokoneesta puhumattakaan, metsää on kaikkialla, metsää ja järviä.

Minun lapsuuteni kesät kuluivat Keurusselän Selkisaaressa, minne isäni oli ennen minun syntymääni, itse asiassa jo ennen avioitumistaan, rakentanut mahtavan huvilan. Saaren oli isoisäni ostanut jo 1900-luvun alussa, toista vuosisataa sitten, tultuaan kirkkoherraksi Keuruulle. Huvilan ympärillä oli hieman niittyä ja puutarhaa, mutta joka puolelta sitä ympäröi metsä, ja kaikki lähisaaret olivat yhtä metsäisiä. Kuinka olisi toisin voinut ollakaan! Meidän saaressamme ei asunut muita, yhtä vanhaa mökkiläistä ja hänen perhettään lukuun ottamatta. Kapean kanavan erottamassa naapurisaaressa oli serkkuni kesäasunto – alkuaan rovastin kalamaja – vielä tiiviimmin metsän ympäröimänä, ja sinne johti noin puolen kilometrin pituinen metsäpolku.

Postia ja maitoa haettiin Liukon talosta, jonne oli soudettava kolme kilometriä ja sitten kuljettava polkua metsän läpi puolisentoista kilometriä. Talolla saattoi nähdä myös peltomaisemia, mutta tietysti niitäkin ympäröi metsä, niin kuin lähes kaikkialla tässä maassa.

Keurusselällä saattoi välillisesti joutua tekemisiin myös metsäteollisuuden kanssa. Kun saaresta eteni jonkin matkan päähän, näkyi Mäntän tehtaan piippu eteläisenä maamerkkinä, niin kuin Keuruun kirkon torni pohjoisena. Silloin tällöin lipui järvellä isoja tukkilauttoja pienten hinaajien vetäminä, ja karanneisiin uppotukkeihin täytyi varoa osumasta, kun liikuttiin moottorilla, vaikkapa kymmenen kilometrin mittaisella kaupparreissulla Keuruun kirkonkylään.

Minulla on edelleenkin saaressa palsta, kolmatta hehtaaria pelkkää metsää, ja rannalla huvimaja, vaikka iso huvila on siirtynyt veljeni haltuun jo kauan sitten. Liukon talostakaan ei enää tarvitse kävellä metsän halki, kun autolla pääsee

rantaan saakka ja siitä moottoriveneellä saareen. En ole saaressa tullut viime vuosina kovin paljon käyneeksi, mutta maisema on yhä sama: metsää ja vettä.

Kohta neljännesvuosisata sitten ostimme kartanon – tai itäsuomalaisittain hovin – Virtasalmelta, Pieksämäen eteläpuolelta, ja muutimme sinne asumaan kahdeksi vuosikymmeneksi. Päärakennus ei ollut aivan metsän sylissä, sitä ympäröi niittyaukea joka puolelta, mutta niittyjen takana oli tietenkin metsä, eikä naapureitakaan ollut liikoja, talvisin ei oikeastaan lainkaan. Kylästä hoviin oli yli kilometrin taival metsätietä, ja siltä saattoi toisinaan lehahtaa lentoon kehrääjä tai sepelkyyhky, näkyipä sillä kerran kevättalven ohuella lumella karhunkin jäljet. Hovista pääsi vaivatta metsään, joko yksin tai ystävien kanssa; innokas ja taitava metsässä liikkuja on esimerkiksi ystäväni Matti Klinge, tunnettu humanisti, jonka moni ei ehkä luulisi metsään vilkaisevankaan. Metsään saattoi myös soutaa veneellä tai meloa kanootilla, ja lähes jokakesäiset kanoottiretket toisten ystävien kanssa, useinkin Saimaan vesillä, ovat nekin tarjonneet omia järvi- ja metsäelämyksiään.

Professori Kai Laitinen on antanut suomalaiseen kirjallisuuteen paneutuvan esseekokoelmansa nimeksi "Metsästä kaupunkiin". Näinhän se on: metsäläisistä on tullut kaupunkilaisia. Mutta vaikka en aivan Aleksis Kiven tavoin uskaltaisi kutsua itseäni "metsän pojaksi", jotain metsäläistä tunnen silti itseeni jääneen. Metsä ei ole minulle vieras eikä pelottava maailma vaan elementti, jota ilman elämä olisi vajavaista ja masentavaa, vailla inspiraatiota ja iloa.

ANTO LEIKOLA

Kirjoittaja on oppihistorian emeritusprofessori ja Luonnonperintösäätiön hallituksen jäsen

JUHA ILKKA

Kuulumisia

Lapinpöllö Kyöpelinvuorella

Luonnonperintösäätiö osti vuonna 2004 Mäntyharjulta arvokkaan Kyöpelinvuoren 17 hehtaarin metsän suojelualueeksi. Kesällä 2006 Luonnonperintösäätiö auttoi Pro Luontokuva -yhdistystä hankkimaan 1,4 hehtaarin kokoisen metsäkappaleen aivan Kyöpelinvuoren suojelualueen kupeelta, vuoren juurelta, jolloin suojeltu alue kasvoi 18,4-hehtaariseksi. Kuluvana vuonna rauhoitettu alue sai vielä merkittävän lisän, kun Etelä-Savon Ely-keskus osti alueen länsipuolelta 22 hehtaaria lisämaata – suojelualue kattaa jo yhteensä yli 40 hehtaaria.

Pitkään jatkunut rauhan tila Kyöpelinvuoren ympäristössä näkyy jo lajistossakin. Suojelualueen tuntumassa asuva **Silvo Pöysä**, jonka suvulta alueet on ostettu, osallistuu Eläinmuseon petolintututkimukseen omalla 100 neliökilometrin ruudullaan. Silvo Pöysän mukaan suuret haukkalinnut viihtyvät Kyöpelinvuoren metsissä hyvin: mehiläishaukka on pesinyt alueella useampana vuonna. Kesällä 2010 Ely-keskuksen "liitosalueella" pesi suurharvinaisuus etelässä, lapinpöllö – ja aivan vieressä, Kyöpelinvuoren ydinalueen puolella hiirihaukka ja varpushaukka.

(AJ)

Harjun metsästä

Hyvä Pentti Linkola!
Muutama vuosi sitten kirjoitin sinulle kiitoskirjeen Säätiön Lopen Launosista hankkiman Harjun suojelualueen johdosta. Jatkan tätä kiittelyä ja kerron muutamista luontohavainnoista, joita me kaksi maallikkoa olemme siellä tehneet. Emme ole käyneet siellä talvisaikaan, koska lähiluontokohteisiin pyrimme menemään pyörällä tai jalan.

Pari vuotta sitten saimme ihailla jopa lähietäisyydeltä kesäpukuista lumikkoa. Ensin huomasimme sen kahvilla istuessamme hyppivän näreikössä. Välillä se puikahti ison kuusen juurakossa olevaan kloonsa, mutta ilmestyi kohta takaisin. Se oli niin vikkelä, ettei silmä tahtonut pysyä perässä. Hämmästyksemme oli suuri, kun se sukelsi sammalikosta runsaan parin metrin päähän eteemme. Sen sieraimet liikkuivat, kun se seisoi pienenä tolppana, lieneekö kahvin tuoksu kiinnostanut. Sen koommin emme ole onnistuneet sitä näkemään.

Harjun ja suuren konkelossa seisovan haavan välisessä notkossa on mäyrän vessa. Sieltä voi käydä lukemassa mäyrän ruokalistan, jossa on jyviä ja erilaisia marjoja sesongin mukaan. Huussi tuntuu olevan käytössä edelleen talvitauon jälkeen. Siihen on kasvamassa pihlajan ja karviaismarjapensaan alkuja. Itse kakkaajaa emme ole nähneet.

Ketunleipä kasvaa alueella ihan mattoina, ja odotan taas niiden kohta alkavaa kukintaa. Muutama päivä sitten näin komean sittiäisen, jolla oli tuntosarvissa näyttävät tupsut.

Olemme omin lupinemme vähän tuhonneet lupiinia, jota kasvaa suojelualueen ulkopuolella sen läpi johtavalla traktoritiellä. En tiedä, onko se oikein, mutta ketokasvien ystävänä näen lupiinissa uhkan. Olemme katkoneet kukkia ennen kuin ne ehtivät siementää ja vähän kaivaneet voikukkaraudalla juuria ylös. Lopella on paljon paikkoja, joissa lupiini kasvaa väkivahvana.

Lopuksi lähetämme terveisiä Launosten ongelmalähiöstä, mopojen ja mönkijöiden maailmasta ja erilaisten sirkkelisahojen, leikkureiden ja rälläköiden räimeestä.

MAIJA SIMOLA ja
AULIS LEHTIÖ

Harjun suojelualueen lähteen kirkkautta.

Luonnonperintösäätiö palkittiin parhaasta luontoteosta

Luonnonperintösäätiö voitti Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) Suomen komitean järjestämän Paras luontoteko 2010-kilpailun. Palkinto jaetaan kerran kahdessa vuodessa yritykselle, yhteisölle tai henkilölle, joka on merkittävästi onnistunut turvaamaan luonnon monimuotoisuutta toiminnallaan. Palkitsemistilaisuus oli 16.11. 2010 Helsingissä Pauligin huvilassa, missä ympäristöministeri **Paula Lehtomäki** ojensi säätiön varapuheenjohtaja **Otso Ovaskaiselle** ja toiminnanjohtaja **Anneli Jussilalle** kunniakirjan sekä taiteilija **Maiju Tirrin** maalauksen Kevään siemeniä.

Ehdokkaita palkinnon saajiksi oli 15. Suomesta IUCN:n jäsenenä ovat Suomen valtio, Suomen luonnonsuojeluliitto, Natur och Miljö, WWF Suomi ja Metsästäjäin keskusjärjestö.

Ympäristöministeri Paula Lehtomäki toteaa palkintopuheessaan: "Säätiö suojelee vanhoja metsiä hyvässä yhteistyössä maanomistajien kanssa. On merkittävää, että meille syntyy näin vapaaehtoisuuteen perustuvan toiminnan kautta luontokohteita, joista myös tulevat sukupolvet saavat nauttia".

Luonnonperintösäätiö on tänä vuonna ostanut seitsemän metsäaluetta ja saanut yhden lahjoituksena. Suojellut alueet ovat pitkään hakkaamattomina olleita luonnontilaisia tai luonnontilaan palautuvia runsaslahopuustoisia kangasmetsiä ja lehtoja, soita, kallioisia rinteitä, perinnebiotooppeja ja muita arvokkaita luontokohteita. Kaikenkaikkiaan säätiön suojeleman alueen pinta-ala on noin 400 hehtaaria. Suojelutoiminta on hyvässä myötätuulessa ja uusia suojelualueita hankittiin vuonna 2010 enemmän kuin yhtenäkään aikaisempana vuotena.

ELINA MÄNTYNIEMI

Talkoita ja retkiä

ANNELI JUSSILA

Ikimetsän Ystävät ry järjestää vuosittain retkiä ja talkoita Luonnonperintösäätiön suojelualueille. Menneen vuoden syyskuussa pystytettiin suojelualuetolpat Heinolan Keltalammelle ja lokakuussa käytiin syksyisellä sieniretkellä Lopen Harjulla. Yhdessä säätiön kanssa ”tolpitettiin” myös Yli-Myllyn alue Lopen Läyliäisissä.

ANNELI JUSSILA

Talkoolaisia Yli-Myllyn pohjoisrajan tiellä, vasemmalta Camilla Hindsberg, Tom Hindsberg, Sirpa Elina Tulirinta, Osma Ovaskainen ja Otso Ovaskainen.

Säätiön suojelualueiden määrä kasvaa nopeasti – myös retkeilijän iloksi. Enää ei tarvitse matkustaa satoja kilometrejä saavuttaakseen lähimmän säätiön alueen.

Retkille ja talkoihin lähtemistä ei muutenkaan tarvitse jännittää. Jokaiselle löytyy varmasti sopivaa tekemistä. Esimerkiksi Keltalammen tolppatalkoiden nuorin osallistuja laski suojelualueen muurahaispesiä ja auttoi talkooväen muonituksessa. Hän oli panostanut talkoisiin muita enemmän leipomalla maukkaan marjapiiraan jälkiruuaksi.

Keltalammen talkoiden aikaan sattui sateinen sää, mutta se ei estänyt neljää talkoolaista ahertamasta tolppia paikoilleen. Talkooporukassa riitti ylimääräistäkin virtaa ja he poistivat osan suojelualueelle jääneistä piikkilangoista. Loput metsälaidunnuksesta kertovista piikkilangoista tullaan poistamaan ensi keväälle suunnitelluissa uusissa talkoissa.

Yli-Myllyn tolppatalkoissa sää suosi talkoolaisia. Kesäkuinen aurinkoinen päivä ja helppo tavoitettavuus houkuttelivat paikalle runsaimmillaan neljätoista osanottajaa.

Syyssateiden sieniä

Lopen Harjulle tehdyn syksyisen sieniretken ruokasienisato jäi pieneksi. Metsä kuitenkin pursusi eisyötäviä sienilajeja. Sieniharrastusta voikin hyvällä omallatunnolla kuvata ehtymättömäksi lähteeksi. Aina on uutta opittavaa. Lajien valtava määrä voi aluksi olla hämmentävä ja haastetta lisää sienten ulkonäön monimuotoisuus saman lajin sisällä. Tästä syystä sienestys ja uusien lajien oppiminen on antoisinta asiantuntevassa sieniseurassa. Harjun retken asiantuntijuudesta vastasi ikimetsän ystävä ja ekologi **Anni Markkanen.**

Sienien moninaisuus näkyy ja kuuluu myös lajiston suomenkielisessä nimistössä. Harjun retkellä vastaan tuli mm. sinihaprakääpä, hytyrypykkä ja useampia erilaisia ryhäkkäitä. Pelkkä sienten löytäminen ja tunnistaminen on harrastuksena koko eliniän pituinen. Tiedon lisääntymisen lisäksi on palkintona useita herkullisia ruokasieniä, jotka rikastuttavat sienestäjän kulinaristista ravintoympyrää. Järjestetyiltä sieniretkiltä on helppo ja mukava hypätä uuden harrastuksen matkaan.

Metsäretkillä ja talkoissa aukeaa myös muita ulottuvuuksia. Kiireetön toiminta suojelualueilla antaa paitsi mahdollisuuden tehdä jotain luon-

Talkoolaisia evästauolla Yli-Myllyssä, vasemmalta Mikko Hovila, Pentti Linkola, Tom Hindsberg, Camilla Hindsberg.

OTSO OVASKAINEN

Osma Ovaskainen nuijimassa luonnonsuojelualueen rajatolppaa paikoilleen Yli-Myllyssä.

non hyväksi omilla käsillään myös elämyksiä luonnon kauneudesta ja rauhasta.

Retket ja talkoot eivät pääty tähän, päinvastoin! Ensi vuonna suunnitelmissa on Keltalammen piikkilankatalkoiden lisäksi niittotalkoot ketokasvillisuuden ja perhosten suojaamiseksi Akanvaarassa ja Yli-Myllyllä. Hyväksi havaittu sieniretkikin tulee saamaan jatkoa. Talkoo- ja retkimahdollisuuksia riittää – kerrothan oman retki- tai talkooideasi meille.

MIKKO SORJANEN
Ikimetsän ystävät ry:n sihteeri
info@ikimetsanystavat.fi
040-751 4654

Runon metsä

JUHA ILKKA

Salomaa

Salomaa on tehty, jotta siellä ei asuttais,
jotta siellä jumala yksin olla sais
astuskellen sammalmattojansa,
ympärillään koko luomisen kansa.

Meidätkin hän kaiketi mukaan tulla sois
kunhan malttaisimme jättää tärkeytemme pois,
viipyä vaistojen salamyhkäisten ajeltavana,
huulilla hyvin yksinkertainen, harras sana,

ristiriidaton tänne, jossa kuulla saa
kuinka käpy oksalta maahan putoaa,
jossa on monta pyhästi puhdasta puuta,
ihmistä jos ei, on sitä enemmän muuta.

Aaro Hellaakoski
Kokoelmasta *Huojuvat keulat, 1946*

JUHA ILKKA

Limbergin metsä on myös muistolehto

Luonnonperintösäätiön toimistolta on vuosien mittaan silloin tällöin kysytty voisiko säätiön hallussa olevaan ikimetsään ripotella vainajien tuhkaa. Asiaa selvitettiin viranomaisilta, ja saatujen tietojen mukaan tuhkan ripottelu on täysin mahdollista, kunhan metsään ei pystytetä hautakiviä tms. näkyviä muistomerkkejä.

Luonnonperintösäätiön muistolehdoksi on valittu Limbergin metsä Lohjalta. Tuhkaa voi ripotella haluamalleen kohdalle alueelle, eikä siitä tarvitse erikseen ilmoittaa säätiölle. On myös mahdollista ripotella tuhkaa muillekin säätiön suojelualueille, mutta näiden kohdalla toivotaan ensin yhteydenottoa säätiön toimistoon.

Toimistolta on saatavissa myös surunvalitteluadresseja.

SANNI SEPPO

ME TUEMME LUONNONPERINTÖSÄÄTIÖN TYÖTÄ METSIEN SUOJELEMISEKSI

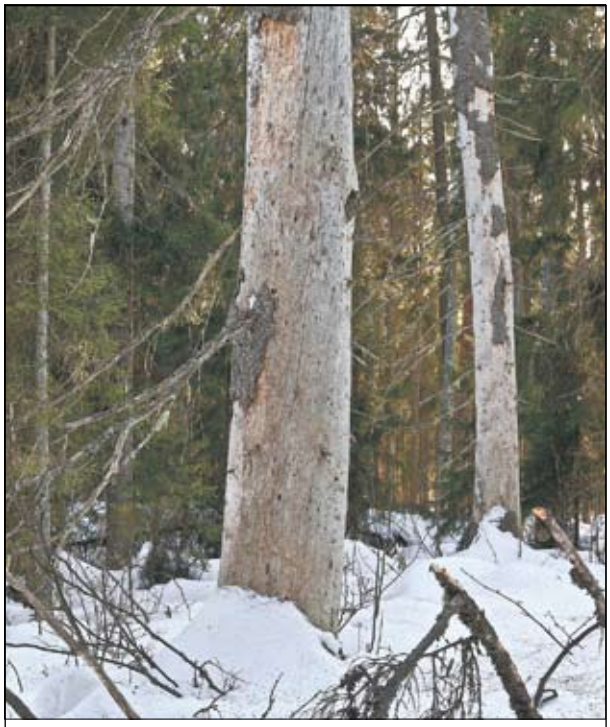

KIRJAN KUVITUSTA, KUVA: SANNI SEPPO

Petri Keto-Tokoi, Timo Kuuluvainen

SUOMALAINEN AARNIOMETSÄ

Upea teos aarniometsän kulttuurihistoriasta
Valokuvat Ritva Kovalainen ja Sanni Seppo

Maahenki 2010

Pro natura
Tavastia australis

ETELÄ-HÄMEEN LUONNONSUOJELUPIIRI RY

www.sll.fi/etela-hame

Osuuspankki

Kierrättämällä vähennät merkittävästi jätteen syntyä, säästät luontoa ja energiaa. Katso lisää: www.kuusakoski.fi

KUUSAKOSKI RECYCLING

Kierrätä!Kuusakosken jäljiltä maailma on vihreämpi!

Metsäiset vaan ei puisevat herkut myy

Luonnon herkut ja lahjat myy

OY HELKA HYY

OY HELKA HYY
Verkatehdas
Paasikiventie 2
13200 Hämeenlinna
p. 0500-712 214
www.helkahyy.net

Pala
ikimetsää
itselle tai lahjaksi

Luonnonperintösäätiö (*perustettu 1995*) ostaa ja suojelee lakisääteisesti luonnonmetsiä. Tule mukaan ajankohtaiseen ja tärkeään työhömme, lahjoituksesi näkyy luonnossa suoraan ikimetsän pinta-alan kasvuna. Kysy lahjakorttia!

Lahjoitustili Op 549409-522493

Tiedustelut: 040-586 3950, toiminnanjohtaja Anneli Jussila • www.luonnonperintosaatio.fi • info@luonnonperintosaatio.fi

OKH 483 A, ESLH-2009-07280/Tu-52. Myönnetty 3.9.2009